

Suunnitelma sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiseen ja raportointiin

Hyrynsalmen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on määritelty Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa (Kunnanvaltuusto 11.11.2019 § 28). Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista ja tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuosikatsauksissa. Ensisijainen vastuu raportoinnista on tässä suunnitelmassa määritellyillä tilivelvollisilla viranhaltijoilla.

Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovitusta toimenpiteistä sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatimiin, dokumentoituihin aineistoihin perustuviin selontekoihin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointi toteutetaan tähän suunnitelmaan koottujen kaikille toimialoille yleisten sekä toimialojen erityisten tarkastettavien kohteiden sekä toimialoittain toteutettavien riskienhallinnan toimenpiteiden pohjalta.

I YLEINEN OSA

Yleisen osan tarkastettavat kohteet koskevat jokaista toimialaa.

1. Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Toimielimet ja konserniyhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia.

➤ Toimialojen riskikartoituksen päivitys tulosityksittäin talousarvion laadinnan yhteydessä

2. Henkilöstöhallinto

Yleiset henkilöstöä koskevat riskit

- rekrytointien onnistuminen, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus
- henkilöstön ikärakenne
- sairauspoissaolot (ohut organisaatio ja haastavat sijaisjärjestelyt)
- hyvinvointi ja jaksaminen muuttuvissa olosuhteissa
- työtapaturmat
- palkkatason kilpailukykyisyys

Henkilöstön osalta tarkastettavia asioita

- henkilöstön resursointi ja sijaisjärjestelyjen toimivuus
- vastuiden ja työtehtävien määrittely
- työkyvyn seuranta ja arviointi
- osaamisen varmistamisen ja ylläpidon käytännöt

3. Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Viranhaltijapäätösten osalta sisäisessä valvonnassa tulee kiinnittää huomiota mm. seuraaviin asioihin:

- mitä asioita on delegoitu
 - mistä asioista tehdään viranhaltijapäätös
 - onko päätökset tehty toimivallan puitteissa ja riittävästi perusteltuna
 - ovatko päätökset olleet asianmukaisesti nähtävillä
 - onko päätökset annettu tiedoksi asianosaisille
 - onko päätökset annettu määräajan kuluessa tiedoksi toimielimille, joilla on asiassa otto-oikeus
 - noudattavatko päätökset kuntastrategiaa ja yhteisiä tavoitteita
 - onko mahdolliset esteellisydet huomioitu
- toimialat listaavat toimialalla tehdyt, voimassa olevat päätösvallan delegoinnit ja varmistavat niiden noudattamisen (kuntalaki 91 § ja hallintosääntö 1.5 Toimielinten tehtävät ja toimivallan jako)
 - toimialat listaavat toimialalla tehdyt viranhaltijapäätökset ja varmistavat niiden noudattamisen
 - toimialat listaavat toimialalla tehdyt matkalaskut ja tarkastavat, että matkalaskut ovat matkustusohjeen mukaiset
 - toimialat listaavat toimialalla tehdyt päätösten vaikutusten ennakoarvioinnit

4. Strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen sekä varojen käytön valvonta

Talousarvioon sisältyvän talouden sopeuttamistoimien toimeenpanon ja toteumaan liittyen

- toimialat raportoivat tulosalueittain, jos tasapainottamisohjelma/sopeuttamistoimet eivät toteudu esitetyn suuruisena
- toimialat selvittävät tulosalueittain poikkeamaan johtaneet syyt
- toimialat raportoivat kuntastrategian tavoitteiden ja mittareiden toteutumisen omalla toimialalla

Varojen käytön valvonnan osalta toimialat ja yhteisöt tarkastavat

- tilien käyttöoikeuksien ajantasaisuuden
- laskujen tarkastuksen ja hyväksymisen valtuudet (asiatarkastus ja hyväksyntä eri henkilöllä)

5. Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti noudattaen julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä kunnan hankintaohjeistusta. Kunnassa on nimetty hankinta-asiamies, jonka kautta hankinnat toteutetaan.

- toimialaloilla käydään pistokoemaisesti läpi hankintoja ja varmistetaan, että hankinnat on tehty puite- ja vuosisopimuksissa sovituilta tavarantoimittajilta
- hankinta-asiamies -järjestelmän toimivuuden tarkastelu
- toimialat raportoivat hankintasopimusten ja hankinta-asiamiehen ulkopuolelta tehdyt hankinnat
- vakuutusten kattavuuden tarkistus vuosittain

6. Sopimustoiminta

Sopimukset laaditaan kunnan edun mukaisina ja niiden on pääsääntöisesti noudatettava ko. alan yleisiä sopimusehtoja. Sopimusten valvonta kohdistuu niiden laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Tarkistetaan

- käytännöt kirjallisesta sopimisesta: onhan laadittu kirjallinen sopimus sitä edellyttävissä asioissa
- sopimusten hallintajärjestelmä ja arkistointi
- sopimusten laatijat tarkistavat sopimusten voimassaolon ja ajantasaisuuden

7. Tietoturvaluisuus

Tietojärjestelmät suojataan salasanoilla ja käyttäjäkohtaisilla käyttöoikeuksilla. Käyttöoikeudet antaa kunkin sovelluksen pääkäyttäjä ja käyttöoikeudet dokumentoidaan.

- käyttöoikeuksien ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain sekä erityisesti henkilön työsuhteen päättyessä
- tietoturvastuiden ajantasaisuus tarkistetaan
- olennaisten tietojärjestelmien vikasietoisuus ja toiminnallinen käytettävyyys testataan vuosittain osastoittain osastopäälliköiden koordinoimana
- toimialat tarkistavat vuosittain ylläpitämiensä henkilörekisterien käsittelyn oikeusperusteen, käyttöoikeuksien ja rekisterien tietosisällön ajantasaisuuden sekä huolehtivat tarpeettomien tietojen poistamisesta.
- järjestelmistä, jotka edellyttävät kirjautumista tai tunnistautumista kerätään lokitiedot 1.1.2022 alkaen (tiedonhallintalaki 17§)

II ERITYINEN OSA

Toimialoittain on seuraavia erityisiä tarkastettavia kohteita:

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut

- hankintaohjeiden noudattaminen, hankintojen seuranta
- saamisten valvonta
- hallintosäännön ajantasaisuus

- päätösten valmistelu, ennakoarvioinnin käyttöönoton valmistelu
- asiakaspalvelun ja hyvän hallinnon toteutuminen
- tiedonhallintamallin ajantasaisuuden tarkastaminen vuosittain (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 5§), tietoturvallisuuden valvonta
- henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin seuranta ja kehittäminen
- varautumisen suunnittelu ja hallinta

Sivistyspalvelut

- oppilaiden erityisen tuen suunnitelmien ajantasaisuus
- talousarvion toteutumisen seuranta
- henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutuksiin

Tekniset palvelut

Erityiset riskit

- investointisuunnitteluohjelman kohteiden suunnittelu ja kilpailutus
- investointien ennakkosuunnittelua ei ole huomioitu talousarviovuotta aikaisemmalle vuodelle, suunnittelumäärärahavaraus huomioitava.
- määrärahavarausten riittämättömyys, mikäli kilpailutus nostaa kustannusvaikutusta
- hankintojen kilpailutuksien asiakirjojen tarkkuus, aina on mahdollisuus muutoksenhakuun hankintapäätöksestä
- vahinkoriskit ja koneiden rikkoutumiset
- tyhjät kiinteistöt ja mahdolliset purkukustannukset
- vanhojen kiinteistöjen odottamattomat ongelmat, esim. sisäilma-asiat
- vuokralaisten vaatimukset kiinteistöjen kunnossapidossa
- taloudelliset riskit, esim. käyttäjän (vuokrainen) kanssa tehtävät sopimukset tai jos käytön tarve lakkaa ison investoinnin jälkeen ennalta arvaamattomasti
- käyttötalouspuolen yllättävät ja nopeat ratkaisut ongelma- tai rikkoumatilanteissa
- ruokahuoltopalveluiden järjestäminen pandemiatilanteessa ja varasuunnitelman puutteet

Erityiset tarkastettavat kohteet

- investointisuunnitelman valmistelu ja toteutuminen, määrärahavaraukset
- investointisuunnitelmien toteutuminen seuraaville suunnitelmavuosille, mikäli hanke jatkuu seuraavalle vuodelle
- vuokratasojen kokonaisvuokrien tarkastus remontin tai muutostöiden jälkeen
- varasuunnitelmat yllättäviin tilanteisiin ja niiden ajantasaisuus

Tytäryhteisöt

Kaikissa tytäryhteisöissä erityiset huomioitavat asiat:

- yhtiöiden hallituksen valinta: konsernivalvonnan toimivuus / esteellisyydet
- erityinen riski: isot esinevahingot ja niiden aiheuttama lainatarve / lainan saatavuus

Erityiset riskit, Vesi-Mega Oy:

- laitteiden vikaantuminen ja rikkoutuminen
- työterveysriskit pienessä organisaatiossa
- palvelun tuottaminen elintärkeällä toimialalla
- ympäristöriskit
- polttoaineriskit

III RISKIENHALLINNAN TOIMENPITEET

Toimialoittain toteutetaan seuraavia erityisiä riskienhallinnan toimenpiteitä:

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

- talouden sopeuttaminen ja valtionavustusten hakeminen
- käyttöoikeusmäärittelyt (mm. Suomi.fi)
- henkilöstöohjelma
- sijaisjärjestelyt ja eläköityvien tilalle rekrytointi
- työsuojelun toimintaohjelma
- työhyvinvointikartoitukset, kehityskeskustelut
- työterveyden toimintasuunnitelman päivitys vuosittain, ennaltaehkäisevän työn painottaminen
- henkilöstön koulutus
- esimiestyöskentelyn tukeminen

Sivistyspalvelut

- rekrytointien ennakointi ja mitoitus
- erillisrahoitusten haku ja niiden prosessit

Tekniset palvelut

- investointien ennakkosuunnittelu ja määrärahasuoraukset
- hankintojen kilpailutuksien asiakirjojen tarkkuus
- varasuunnitelmien laadinta erikoistilanteisiin

Tytäryhteisöt

- konsernivalvonta

IV TILIVELVOLLISTEN MÄÄRITTELY

Toimielinten jäsenet:

Kunnanhallitus
Tarkastuslautakunta
Keskusvaalilautakunta
Sivistyslautakunta
Ympäristölautakunta

Toimielinten toimialueiden ja vastuualueiden sekä tulosityksiköiden johtavat viranhaltijat:

Hallinto- ja elinvoimapalvelut:

Kunnanjohtaja
Hallintopäällikkö
Kehityspäällikkö

Sivistyspalvelut:

Sivistyspalvelujen osastopäällikkö
Rehtorit
Varhaiskasvatuspäällikkö
Kirjastopalvelupäällikkö

Tekniset palvelut:

Teknisten palvelujen osastopäällikkö
Rakennustarkastaja
Palveluesimies
Asuntosihtööri
Käyttöpäällikkö